

เทศน์เช้า วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เด็กมันไร้เดียงสาเพราะเป็นวุฒิกวาระ พอโตขึ้นมามันไม่ไร้เดียงสาหรอก การไร้เดียงสาของเด็ก เห็นไหม เขาเลี้ยงเด็ก เขาดูแลลูกหลานของเขา นี่สังเกต สังเกตว่าถ้าเด็กมันเป็นไปตามวัย มันจะเป็นปกติ ถ้าเด็กไม่เป็นไปตามวัยต้องไปหาหมอแล้ว เพราะเด็กมันจะเป็นเด็กพิเศษ เด็กต่างๆ มันจะมีปัญหาของมัน นี่เรื่องของจิตนะ

คนเกิดมามีความรู้สึก เพราะความรู้สึกนี้มันพาให้เราเกิด ถ้าไม่มีความรู้สึก ปฏิสนธิจิตไม่เกิด เราจะเกิดได้อย่างไร

ที่ว่าธาตุ ๔ เห็นไหม คนเราก็เป็นธาตุ ๔ ธาตุ ๔ มันก็มีของมันอยู่แล้ว แต่ธาตุ ๔ มันไม่มีเวรมีกรรมของมัน มันเป็นตามธรรมชาติของมัน แต่จิตของเรามีเวรมีกรรมนะ เพราะมีเวรมีกรรม มันหมุนไปโดยวิญญะ หมุนไปโดยวิญญะนี้เวียนว่ายตายเกิด การเวียนว่ายตายเกิดมันเป็นเรื่องที่มันมีของมันอยู่ดั้งเดิม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นตามความเป็นจริงอันนั้นไง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตุปปาตญาณ อาสวกขยญาณ มันเห็นวงรอบของมัน นี่วงรอบของมัน บุพเพนิวาสานุสติญาณคืออดีตชาติที่ได้การสะสมมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าได้ปฏิบัติไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ มันจะไปจุตูปปาตญาณ ก็อนาคตมันยังมีของมันต่อเนื่องกันไป

ทีนี้เวลาย้อนกลับมาในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อาสวกขยญาณ การชำระล้างอวิชชา การชำระล้างความไม่รู้ในหัวใจอันนั้น ถ้าชำระล้างความไม่รู้ในหัวใจอันนั้น เป็นไก่อตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา มันมีเปลือกไข่ครอบงำมันอยู่ โดยที่ความไม่รู้ของมัน มันเลยเวียนว่ายตายเกิดของมัน แต่มันมีอาสวกขยญาณทำลายเปลือกอันนี้ เห็นไหม ถึงเป็นไก่อตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ได้เห็นความเป็นไปของวิญญูะ โลกทัศน์รู้แจ้งโลกนอก โลกใน...โลกนอก อนาคตังสญาณ นี่โลกนอก ความเป็นไปของสังคม ความเป็นไปของโลก ในอนาคต ๒,๕๐๐ ปี ศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองอีกหนหนึ่ง ศาสนาพุทธนี้จะมีอายุขัยไปถึง ๕,๐๐๐ ปี อนาคตต่อไปข้างหน้าจะมีพระศรีอริยเมตไตรยมาตรัสรู้ธรรมไปข้างหน้า นี่โลกนอก

โลกในๆ เห็นไหม ถ้าทำลายอวิชชา ทำลายเปลือกไข่ ทำลายความครอบงำในหัวใจอันนี้ แล้ว มันจะเวียนไปไหน ในเมื่อมันแจ่มแจ้งของมัน แต่เพราะเรามันไม่แจ่มแจ้ง เวลาเกิดไม่รู้ว่าเกิดอย่างไรนะ เกิดมา คุณติ กว่าจะเกิดขึ้นมา พ่อแม่ต้องบอกว่าเกิดที่ไหน เกิดเมื่อไหร่

ไม่รู้หรือก เวลาเกิดมานี้ไม่รู้หรือก เวลาเกิด เพราะมันไม่รู้มันถึงไปเกิด แต่เกิด มันไม่รู้ว่าจะเกิดได้อย่างไร ไม่รู้เพราะมันมีของมัน โดยธรรมชาติของมัน เห็นไหม สิ่งนี้มันมีอยู่แล้ว วิญญูะมันมีของมันอยู่แล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรมถึงเข้าใจสิ่งนี้ไง เข้าใจสิ่งนี้เพราะอะไร เข้าใจสิ่งนี้เพราะได้ทำลายความเป็นไปของมัน มันถึงเข้าใจ

แต่ของเรา เราไม่เข้าใจ เราเข้าใจในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือเข้าใจที่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้แล้ว แล้ววางธรรมและวินัยนี้ไว้ แล้วก็ไปศึกษากัน แต่มันยังดี มันยังเป็นวัฒนธรรมของเรา วัฒนธรรมของชาวพุทธ ชาวพุทธยังเชื่อเรื่องเวียนว่ายตายเกิด

ถ้าชาวพุทธเชื่อเรื่องเวียนว่ายตายเกิด เห็นไหม ถ้าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มันก็พยายามทำคุณงามความดีของเรา ถ้าจะเวียนว่ายตายเกิดก็เวียนว่ายตายเกิดในคุณงามความดี เวียนว่ายตายเกิดให้มันพอกอยู่พออาศัย ถ้าเวียนว่ายตายเกิด เห็นไหม เวลาทุกข์เวลายากขึ้นมา เราโดนบีบคั้น เราทุกข์จนเจ็บใจ เราว่าเรามีเวรมีกรรมสิ่งใดมา

ทำดีๆ ทำดีทั้งชีวิตนะ บางทีทำดีทั้งชีวิตเลย ทำไมมันไม่ได้ดีๆ

ไม่ได้ดีตรงไหนล่ะ ไม่ได้ดีเพราะการคาดหมาย เพราะค้นหา ได้ดีแบบค้นหาไง ปรารถนาแล้วไม่สมความปรารถนา ความปรารถนาของคนไม่มีขอบเขต ความปรารถนาของคน ถ้ามันไม่สนองค้นหา สมองค้นหาไม่ได้ สมองความปรารถนาไม่ได้มันก็ไม่มีความสุขใจ แต่ถ้ามันสนองความปรารถนาค้นหาของมันได้ มันก็มีความสุขของมัน นี่ความสุข สุขเวทนา

สุขเวทนา ทุกขเวทนา มันมีความสุข ความทุกข์ เห็นใหม่ สิ้นสุดแห่งทุกข์มันก็เป็นความสุข สิ้นสุดความสุขก็เป็นความทุกข์ นี่มีความสุขขึ้นมา สมความปรารถนาแล้ว พอมันได้มาแล้วมันก็อยากได้มากไปกว่านี้ มันก็มีความปรารถนาไปอีก นี่ค้นหาความทะยานอยาก เราอยากมีความสุขกันแบบนี้ไง เราว่าอย่างนี้เป็นความสุข แล้วมันความสุขของใครล่ะ

แต่ถ้าเขาพอเพียงของเขา เขามีความสมบูรณ์ของเขา เขาทำไปโดยตามหน้าที่ของเขา เขามีหลักธรรมของเขา นี่ประเพณีวัฒนธรรม แต่ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาละ คนเรามีความรู้สึกนะ ความรู้สึกอันนี้ ความรู้สึกของแต่ละบุคคล อำนาจวาสนาบารมีของคนไม่เหมือนกัน เด็กพิเศษ เด็กต่างๆ แล้วเด็กที่มันมีปมด้อย เด็กที่มีปมด้อยเพราะอะไร เพราะสิ่งที่เป็นปมด้อย ปมด้อยมันฝังใจมาตั้งแต่เด็กใจ

เด็กมีสิ่งใดที่มันซับซ้อนใจ เราเกิดมาไม่เทียมหน้าเทียมตาเขา เขาเกิดมาแล้วเขามีความสุข ความรื่นเริงของเขา เรามีสิ่งใด นี่มันมีปมด้อย พอมีปมด้อย ถ้ามีปมด้อยสิ่งใด ปมด้อยถ้ามีคุณธรรม เอาปมด้อยนี้ขับเคลื่อน ขับเคลื่อนว่า ชีวิตมันเป็นแบบนี้ ชีวิตของเรามีคุณค่า มีคุณค่าเพราะเหตุใด มีคุณค่าเพราะเราปากกัดตีนถีบมา เราสร้างเนื้อสร้างตัวของเราได้ด้วยอำนาจวาสนาของเรา ด้วยสติปัญญาของเรา เห็นใหม่ ปมด้อยนี้มันเป็นพื้นฐาน เป็นเหตุปัจจัยให้เราทำคุณงามความดีมา

แต่ถ้าจิตใจมันไม่มีอำนาจวาสนามา พอมันมีปมด้อย มันมีปมด้อยมันก็มาประชดชีวิต มันทำลายชีวิตของเรา “ทำสิ่งใดก็ล้มลุกคลุกคลาน ทำสิ่งใดก็ไม่มีความสุข ทำความดีทั้งชีวิต ไม่เห็นมีสิ่งใดๆ เลย”

เราไปมีความสุขสมตามความปรารถนา แต่เราไม่ได้ศึกษาธรรม ไม่ได้ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาความเป็นไปของชีวิต เห็นใหม่ ชีวิตมีความรู้สึก มีความรู้สึกมันเผาผลาญตัวมันเองตลอดเวลา พอมันเผาผลาญ เห็นใหม่ มันเผาผลาญด้วยอะไร? ด้วยไฟนด้วยไฟ

นี่ด้วยไฟนด้วยไฟ ถ้าเราชักไฟนชักไฟออกไป สิ่งนี้มันจะสงบ มันจะขอบตัวลง ถ้าเรามีสติมีปัญญา ถ้ามันมีสติมีปัญญา ความมีปัญญาขึ้นมา สิ่งที่ว่าปมด้อยๆ มันชักออกๆ พอมันชักออกขึ้นมา ชีวิตมันก็เท่านั้น คนเกิด คนตายก็เท่านั้น เขาที่ว่ามีความสุขมีความสุขรื่นเริงของเขานี้เรามองเอง เรามองว่าเขามีความสุขมีความสุขรื่นเริงของเขา แต่ชีวิตของเขา เขาก็ทุกข์ในใจของเขา

เห็นไหม ในสโมสรร้านนิบาตทุกดวงใจว่าแห้ว มีดวงใจไหนบ้างที่มันมีความสุข มีความ
ชื่นบานตลอดไป เพียงแต่สถานะปัจจุัยเครื่องอาศัยเขาสมบูรณ์เท่านั้น แล้วของเรามันขาดแคลน
ขาดแคลนเพราะเราว่าขาดแคลน

คนอื่นเขามองนะ เออ! คนนี้ดีเนาะ เขาพอเพียงของเขา เขาอยู่ของเขา เขามีความสุขของ
เขา เขามองว่าเรามีความสุขนะ แต่ในใจของเรามันคิดไปเอง ความคิดไปเอง คำว่า “คิดไปเอง” คิด
ไปเองได้อย่างไร มันเผาตลอดเวลา เห็นไหม นั่นละค้นหาความทะยานอยาก

คนเกิดมานะ เกิดมามีคแล้วไปสว่าง เกิดมามีคแล้วมีสติมีปัญญารักษาตัวเราจนมันสว่างไป
คนเกิดสว่างแล้วไปมืด ถ้าไปมืด เกิดมาสว่างแล้วเราไม่เพิ่มพูนของเรา เราไม่ทำอะไรมา เห็นไหม
ถ้าคนเกิดมาสว่าง แล้วมีความขวนขวาย มีความเพียร มีความวิริยอุตสาหะของเรา นี่สว่างมาสว่าง
ไป นี่มันเวียนว่ายตายเกิดแบบนี้

ถ้าเวียนว่ายตายเกิดแบบนี้ ดูพระโพธิสัตว์ลี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
บุพเพนิวาสานุสติญาณ ย้อนไปอดีตชาติ ทำไมมันถึงเป็นแบบนี้ ทำไมมันถึงเป็นแบบนี้ ก่อนที่
เป็นแบบนี้เพราะท่านตั้งใจของท่าน

เป็นพระโพธิสัตว์ลำบากนะ ลำบากในสายตาของเรา มันเสียสละ มันทำอะไร คุณติ ตอน
เป็นเตมีย์ไป สร้างขันติบารมี ขันติบารมี บารมี ๑๐ ทศ ความสมบูรณ์ของการเป็นพระโพธิสัตว์ นี้
ไปเจอกษัตริย์ กษัตริย์ก็ไม่เชื่อ ไม่เชื่อว่าเป็นไป เขาเอามัดเนียนจุมก เนียนตัดใบหู จะให้พูดไป จะ
ให้พระโพธิสัตว์พูด ท่านไม่พูด

นี่พูดถึงสภาวะแบบนี้ แล้วเกิดมาทำไมเป็นแบบนี้ล่ะ? มันเป็นสภาวะสังคม เกิดในสังคม
อย่างนั้น เวลาเกิดมาในสังคมอย่างนั้น เป็นพราหมณ์ แต่ว่ากษัตริย์เขารำลือกันไป เพราะทำคุณ
งามความดีทุกคนก็นับถือศรัทธา แต่กษัตริย์ ใครจะมาเกินหน้าเกินตา จิตใจไม่ยอมรับ จะพิสูจน์
กันไง สั่งให้ตัดหู ตัดใบจุมก ตัดต่างๆ ท่านก็ไม่พูดนะ

แต่ไปทำลายพระโพธิสัตว์ ไปทำโทษอย่างนั้น ถึงเวลาแล้วกรรมมันให้ผลมหาศาล ให้ผล
กษัตริย์องค์นั้น แต่พระโพธิสัตว์ก็ต้องสร้างสมบารมีไป ด้วยใจเมตตา ด้วยความเมตตา เห็นไหม
ทำคุณงามความดีๆ มันเป็นกระแสสังคม สังคมเป็นแบบนี้ ก็เขาไม่เชื่อของเขาอย่างนั้น เขาเป็น
อย่างนั้น แล้วเวลาเวรกรรมมันจะพอกพูนกันไป

พอถึงสุดท้ายมาเกิดเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดมาเป็นเทวทัต สิ่งที่เกิดมาซ้ำ เกิดซาก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า เราเคยเกิดในภพชาตินั้น แต่ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัจจุบันเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่างหาก “เราเคยเป็นแบบนี้ เราเคยเป็นแบบนี้”

แต่พวกเรา เรายึดกันไว้ พอรู้อดีตชาติ เราเป็นอย่างนั้น จะไปยึดว่าอันนั้นเป็นสมบัติของเรา

นั่นสมบัติบ้า! กาลเวลามันผ่านไปแล้ว สิ่งที่เราทำคุณงามความดีก็คุณงามความดีของเรา สิ่งที่เราทำแล้วเพื่อประโยชน์กับเรา เห็นไหม นี่พูดถึงว่า ทำความดีมันลำบาก ลำบากอย่างไร เวลาลำบากนะ

แต่ถ้าจิตใจมันพอใจ เพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหลักใจดี เพราะมีความปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ สร้างสมบุญญานิการมาถึงที่สุด ไปถึงที่สุด พอถึงที่สุด เห็นไหม คุณ เวลาเราเห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ที่ว่าเปิดโลกธาตุ ใครๆ ก็ปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ ปรารถนาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ไปถึงไหมล่ะ

เพราะไปแล้ว ถึงเวลาแล้วถ้ามีอำนาจวาสนา มีปัญญาขึ้นมา มันพลิกแพลงได้ คือตาพระโพธิสัตว์ สิ่งที่เราสร้างสมบุญญานิการมา ปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ ปรารถนาทำคุณงามความดีนี้แหละ ปรารถนาสร้างคุณงามความดี ปรารถนาสร้างคุณงามความดีจนจิตใจมันแก่กล้า จิตใจมีพลัง ถ้ามันผ่านไปได้ มันทะลุไปได้ ชำระล้างกิเลสได้ นี่ตาโพธิสัตว์แล้วพยายามพลิกแพลงให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้

คนที่สร้างมามากกว่าวาสนามาก คนมาสร้างมาน้อยกว่าวาสนาน้อย คำว่า “วาสนาน้อย” คุณ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าเวลาถึงที่สุดแห่งทุกข์แล้ว พระอรหันต์มีวิฤทธิภาวะ มีคุณสมบัติ มีวิฤทธิภาวะเท่ากันเสมอกันด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ แตกต่างกันด้วยอำนาจวาสนา ด้วยการบำเพ็ญเพียรมา

ใครบำเพ็ญเพียรมามาก ใครทำคุณงามความดีมามาก อย่างเช่นพระสิวลี เห็นไหม ไปที่ไหนก็มีแต่คนเสียดสะทอนๆ ให้พระสิวลี ไปอยู่ที่ไหนมีแต่คนเสียดสะทอนให้ แต่เวลาเข้าไปถามองค์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนไปว่าเขาเคยทำมาขนาดนั้นๆ แล้วเราทำขนาดไหนล่ะ

ทำมาขนาดไหน ย้อนมาปัจจุบันนี้ไง เราทำได้แค่ไหน พอเราทำสิ่งใดเราน้อยเนื้อต่ำใจไปหมดเลย นี่ความน้อยเนื้อต่ำใจ มโนกรรม ถ้าจิตใจมันคิดอย่างนั้น มันจะทำคุณงามความดีมาจากไหน ถ้าจิตใจมันคิดดี มโนกรรม จิตใจมันมีเจตนาทำสิ่งที่ดี มันเกิดจากความรู้สึกนึกคิด

อยู่ที่เจตนาที่เราสร้างคุณงามความดีของเรา ถ้าเราสร้างคุณงามความดี คนตั้งใจทำดีทั้งนั้นนะ เสร็จแล้วก็อ่อนค้อย เสร็จแล้วก็ล้มลุกคลุกคลานไป ถ้าเราตั้งใจทำคุณงามความดี แล้วเราพยายามทำต่อเรื่อยๆ ให้มันถึงที่สุดให้ได้ ถ้าถึงที่สุดได้ แล้วถึงที่สุดให้ได้ ในวิญญูะเวียนว่ายตายเกิด ตายแล้วตายซ้ำตายซ้อน เมื่อไหร่จะถึงที่สุดแห่งทุกข์ล่ะ

แล้วเราปฏิบัติในปัจจุบันนี้ ชีวิตนี้ตั้งแต่ต้นมา คุณติ เขาสงสัยว่าสมัยครูบาอาจารย์ของเรา บวชตั้งแต่เณร บวชตั้งแต่เด็กขึ้นมา ทั้งชีวิตอยู่กันได้อย่างไร

ถ้าใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างไร มันมีเครื่องอยู่ มันมีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ มีครูบาอาจารย์คอยชักลากขึ้นมา ถ้ามันเป็นจริง ปฏิบัติขึ้นมาด้วยความเป็นจริงในหัวใจของเรามันจะเป็นความจริงขึ้นมา เห็นไหม มันจะชักพินออกจากหัวใจ

ชักพินคือตัดหาความทะยานอยาก ความคิดที่เป็นไฟดำ ชักออกๆ แล้วมันสร้างคุณงามความดีขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบขึ้นมาได้นี้เป็นสัมมาสมาธิ แล้วมันก็ออกฝึกให้ใช้ปัญญา ปัญญามันเกิดขึ้นมา มันเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมา มันมหัศจรรย์กับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง

แต่ในปัจจุบันนี้เป็นวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์คือสูตรสำเร็จ คือโลก กิเลสธรรมะ ว่าธรรมะเป็นอย่างนั้น คิดเอา คิดเอาเป็นวิทยาศาสตร์ ศึกษาเรา มีความรู้ต่างๆ เห็นไหม คิดเอาๆ นี่มันก็อปปี๊ง นี่สัญญาๆ ทำตามหลักของพระปฏิบัติ ปรียัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ นี่ว่าเป็นสัญญาๆ

สัญญาก็ต้องสัญญา สัญญาก็ต้องเรียน เราเรียนขึ้นมาเป็นปรียัติ แต่เรียนขึ้นมาเพื่อเป็นความรู้ เรียนมาเพื่อเป็นแนวทาง ไม่ใช่เรียนมาเพื่อเป็นของเรา พอเรียนมาแล้วรู้ รู้แล้วก็เกิดทิฏฐิมานะ รู้แล้วก็ไปยึดมั่นว่าเป็นความรู้ของเรา แต่ความจริงไม่มี ความจริงไม่มีคืออะไร

คุณิ เราสู้ไปหมด อาหารนี้มาจากไหน แต่เราทำไม่เป็น กินเป็นอย่างเดียว แต่ทำไม่เป็น แต่ถ้ามันทำเป็นนะ อาหารนี้มาจากไหน เราปรุงได้ วันนี้ปรุงรสชาติอย่างนี้ พรุ่งนี้จะปรุงรสชาติอย่างนั้น เราเปลี่ยนแปลงได้ เราปรุงของเราได้ เพราะอะไร

เวลาเกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญามันพลิกแพลงไง ถ้าอาหารกินซ้ำซากขึ้นมา ก็เลสมันรู้ทัน ปฏิบัติขึ้นมา ก็เลสมันก็ครอบงำไง แต่ถ้าเราพลิกแพลงของเรา อาหารเราร่อยทุกวันเลย แล้วเราพลิกแพลงขึ้นไป เราใช้อุบายของเราตลอดเวลา มันสดๆ ใหม่ๆ ทุกวันเลย ภาวนาไปถึงที่สุดเวลา มันขาด มันจบสิ้นแล้ว นี่เป็นอกุปกรรม มันรู้ชัดเจนของมัน เห็นไหม ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดขึ้นมาอย่างนี้ ถ้าเรามีศรัทธามีความเชื่อ

นี่พูดถึงจิตมีความรู้สึก ความรู้สึกที่ดี เราก็จะมองโลกในแง่ดี สังคมเขาต้องการมาก คำว่า “มองโลกในแง่บวก” มองสังคมในแง่บวก เราจะไม่ค่อยมีความทุกข์เกินไปนัก แต่มองสังคมในแง่บวกต้องมีประสบการณ์ มองสังคมในแง่บวก บวกแล้วคิดเป็นสิ่งที่ดี แต่เราก็ต้องมีสติปัญญาเท่าทัน

เห็นไหม เราทำคุณงามความดีๆ อย่างทำบุญๆ คนทำบุญทุกข์มากเลย บอกเลย คนทำบุญเดี๋ยวคนมาหาเต็มบ้านเต็มเมืองเลย อยากจะมาขอความช่วยเหลือ

ความช่วยเหลือเราก็จะช่วยเหลือ แต่ช่วยเหลือ เห็นไหม คนที่เขาฉลาดเขาปิดทองก้นพระ ทำความดีไม่ต้องให้ใครรู้ นี่บอกว่าทำดีทิ้งแหว

เขาก็บอกว่า ทิ้งแหว โจรมันมากก็ต้องให้มันใช้ไหม

เขาถามมาอย่างนั้น แปลกมากนะ นี่วิทยาศาสตร์ คิดแบบโลก

มันต้องทำบุญทิ้งแหว เราทำบุญ เราปิดทองก้นพระแล้วจบ ทำแล้ว ดีก็คือดี คืออย่างนี้ดี บริสุทธิ ดีสมบูรณ์

แต่ดีต้องให้คนยอมรับความดีของเรา ยอมรับความดีของเรา นี่ไง เพราะทำดีแล้วอยากให้คนยอมรับความดีของเรา เลยบอกว่าทำดีแล้วไม่ดีเลย ทำดีแล้วไม่ได้ดีเลย นี่เพราะอยากให้คนยอมรับเรา...ไม่จำเป็น จำเป็น หัวใจของเรา รู้ หัวใจของเรา ดูแลหัวใจของเรา

คนเรามีความรู้สึก คุณแลความรู้สึกนี้ พุทโธฯ เห็นไหม ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นตถาคต พุทโธฯ จนพุทโธไม่ได้ พุทโธไม่ได้ นี่ตัวพุทโธแท้ๆ ตัวพุทโธแท้ๆ แล้วเจอพุทโธที่ไหน พิจารณาแยกแยะที่นั่น แยกแยะที่นั่นให้เป็นความจริงขึ้นมา

คนเราเกิดมามีความสุข ความรู้สึกนี้ได้ตัดแปลงได้แก้ไข มโนกรรม สิ่งที่มีโนกรรม การกระทำของใจ เวลาคนมีความสุขก็สุขที่ใจ เวลาทุกข์ก็ทุกข์ที่ใจ เวลาเครียด เครียดที่ใจมาก แต่เวลาปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์ ก็บอกว่าสุขเวทนา นี่ปรารถนา สมความปรารถนาเป็นความสุขๆ แต่ถ้าวิมุตติสุขมันเป็นอย่างไร

ไม่ปรารถนาอะไร ไม่ต้องการอะไร ไม่ผลัดดันสิ่งใด ไม่แสวงหาสิ่งใด เป็นความสุขแท้ๆ มันอยู่กลางหัวใจนี้ คนเรามีความรู้สึก เอาความรู้สึกนี้มารื้อค้นในหัวใจของตัว แล้วจะได้มรรค ได้ผล ได้ความเป็นจริง ได้ความเป็นจริงในพุทธศาสนา ได้ความเป็นจริงของมรรคของผล ได้อกุปปธรรม เอวัง